

Gördeszkák mindenhol

Az akkulturáció kérdése a *Longboard* című kiállítás kapcsán

BÁRDOSI JÓZSEF

Mivel van, aki gördeszkázik, és van, aki nem, próbáljuk meg kétféle szempont szerint nézni a jelenséget! Kezdetnek néhány gondolat az első gördeszkás művészgenerációról. Petrányi Zsolt, a Múcsarnok egykori igazgatója, maga is nagy gördeszkás volt. A Múcsarnok igazgatójaként vagy gördeszkásként (ezt a művészettör-

a tözsdén jegyzett cégek vezetőivé, mint például Mark Zuckerberg. Ha megnézzük a róla készült filmeket és videókat, egyértelműen kiderül, hogy bár talán egy számítógépes zseniről van szó, azonban Zuckerberg mentálisan zavaros, befolyásolható személyiség.

Nos, nézzük kétféle módon a jelenséget: egyrészt megmutatja az egyedi műalkotást, másrészt megmutatja az iparilag sokszorosított dizájnt. Művészettörténészként ehhez az ütköztetéshez – de nevezhetem párhuzamosságnak is – szólok hozzá az alábbiakban. Messziről kezdem: a 19. század végén a művészetet leválasztották a vallásról (deszakralizálták), ezzel együtt megszűnt a művészet funkcionalitása is. Ezt nevezzük önmagáért való művészetnek, l'art pour l'art-nak. A művészet azóta is keresi helyét, hogy visszataláljon a funkciójához.

„Ahhoz, hogy megértsük, mi történik ma (az adott esetben: hogy kerülnek gördeszkák a falra?), meg kell érteni, mi történt tegnap. A tegnap volt számunkra a modern művészet. A modern művészet az 1960-as években a pop-art és az újrealizmus volt. Az 1970-es, 80-as években a pop-art mellett feltűnik a mobilszobrászat (Lois Viktor), a minimalista szobrászat (Nausch Géza), a hiperrealizmus (Varkoly László) és a modern leíró fotográfia (Dallos István), hogy csak tatabányai példákat említsék. Persze ezzel párhuzamosan létezett politikailag elkötelezett művészet (udvari művészet), amely az avantgárd és a szocialista realizmus esztétikai nászának a torzszüleménye. A torzszülöttet korábban kockafejű realizmusnak neveztük, a későbbiek pedig szocartnak nevezik – György Péter eufemisztikus terminológiájával.”

A fenti sorokat épp tíz évvel ez előtt írtam, és Hidvégi Áron, Huszti János és Kammerlohr Kováts László kiállításának megnyitóján hangzott el. Az, ami az elmúlt 25–26 évben, de mondhatnám, hogy

SCHEK ATTILA munkái

téneti kutatás még nem tisztázta) kijelentette, hogy 30–40 évnél idősebb művészt nem állít ki a Múcsarnokban. Egyébként elsőként Barakonyi Zsombor festett gördeszkákra és csónakokra. Ezt az anyagot nem véletlenül a Petrányi-vezette Múcsarnok mutatta be. A kiállítás remek volt. Továbbiak a gördeszkás nemzedékről: mivel az internetes cégeket fiatalok alapították, a megjelenésük nemcsak generációváltást jelentett, hanem infantilizálódást is, hisz mentálisan éretlen fiatalok váltak

Kiállítási enteriőr

foto: Dallos István

foto: Dallos István

az elmúlt 50–60 évben történt és az, ami történni fog velünk, mind a múltunkból ered, a múltban van kódolva minden (bele értve az itt látható tárgyakat és motívumokat). Tíz évvel ezelőtt kicsit sajnálkozva beszéltem arról, hogy a fiatal művészek számára a történelem, a kultúra, az európai kultúra kizárólag a 20. századra korlátozódik. Azóta azt is meg kellett érteni, hogy a modernizmus (az avantgárd) nemcsak a 20. századra korlátozta a művészetet, nemcsak leegyszerűsítette a világot, hanem visszavonhatatlanul meg is változtatta, mi több, átprogramozta nézőpontunkat. Tehát megváltozott az optikánk. Az átprogramozás, az új nézőpont azonban nem bizonyult tartósnak, az utóbbi években épp ennek a válságát éljük, és épp ezért nem találunk jó válaszokat a jelen kérdéseire.

A leegyszerűsítés folyamatát akkulturációnak nevezzük, és az ókor óta ismert a jelenség. Akkulturáció volt a mίνoszi kultúrát elpusztító dór invázió, azonban abból született a klasszikus görög kultúra, amely újjászületett a reneszánszban, és hatása ma is tetten érhető. Korunk jelensége, a művészet gyors változása tehát nem új jelenség, de felmerül a kérdés, hogy az európai kultúra feloldódása után felemelkedik-e valami más, mint egykor Görögországban. A Tatabányán megrendezett *Longboard* című kiállítás* is azt bizonyítja, hogy visszavonhatatlan változások közepette élünk. Azonban a festett gördeszkákat látva felmerül a kérdés, hogy a művészet vajon visszaszerzi-e az elvesztett funkcióját, és kibontakozik-e valamiféle új művészet? Ez a kiállítás legfőbb kérdése is.

Hasonlítsuk össze a jelen kultúráját, a most látható kultúrát (művészetet) a 20. század kultúrájával (művészetével)! Az összehasonlításhoz azonban ismeret kell. Ismerjük a klasszikus művészet forrásait, ismerjük a modern művészet harcát a klasszikus művészetrel, és ismerjük a modern művészetből született posztmodern művészetet is, amely az 1990-es években elenyészett. Azonban nem ismerjük korunk művészetének eredetét, forrását és filozófiáját, és annak céljairól sem sokat tudunk.

foró: Dallos István

Az összehasonlításhoz, a helyzet megvilágosításához a flashback (az utóvillanás) fogalmát használom, ezzel a kifejezéssel nevesítem korunk művészetét. A kifejezés eredetileg a kábítószer-fogyasztás (egészen pontosan a kábítószer lebomlása) utáni elme kivetülését jelentette: a kontrollálatlan agyműködést. A flashback-hatást az avantgárd zenészek és művészek tudatosan használták – erre utal a Beatles együttes *Lucy in The Sky with Diamonds* című száma. Az 1990-es évekre a flashback kifejezés átcsúszott a művészet világába. Jellegzetessége, hogy a korábbi kultúrákkal szemben kiiktatja a művészetből a történetiséget, a kézjegyet, és ezzel kiiktatja a személyességet is. A flashback lényege, hogy kontrollálatlanul beugró képek, motívumok, helyzetek olyan egybefonódását hozza létre, amelyről nehéz eldönteni, hogy eredeti vagy utóézés, utóvillanás. A legtöbb képzőművészeti alkotásról – készüljön vászonra vagy gördeszkára (legyen az absztrakt vagy figurális) – nehéz eldönteni, hogy az 1960-as, 70-es, 80-as években készült vagy csupán kortársi utóvillanás. A flashback egy nagy világnépművészetté teszi a kortárs művészetet. A *Longboard* című kiállítás nagyon szépen mutatja, hogy a korábbi fogalmaink miként enyésznek el, és az új tendenciák miként foglalják el a kortárs művészet világát. A jelenséget nevezhetem flashbacknek, nevezhetem a hypertext mintájára hyperpicture-nek, de divatos fogalommal picture flow-nak is. Végezetül hozzáteszem, hogy ez természetesen nem ítélet, csupán megfigyelés és következtetés.

Enteriőr **EF ZÁMBÓ ISTVÁN,**
GEDEI SZABOLCS,
VEREBÉLYI DIÁNA,
BUNDA RÓBERT, ANTAL
ZSUZSANNA, VARGA
DOROTTYA ESZTER és BÚZA
ZSÓFIA munkájával

Jegyzet

- * A kiállítás a tatabányai Kortárs Galériában látható június 17-ig

Kiállítási enteriőr

foró: Dallos István